'ఆంధ్రప్రభ' దినపత్రిక – శ్రీరామనవమి, 1985 అనుబంధ కథ

ఏకపత్నీవ్రతం

అయోధ్యానగరంలోని ఒక పెద్ద సరస్సులోని అలల మీద అల్లకల్లోలంగానూ–

నింగిలో నిశ్చలంగానూ –

ప్రకాశిస్తున్నాడు పున్నమి చంద్రుడు.

రాముడు హరుని విల్లు విరిచి ఇంకా ఆరు నెలలు కూడా కాలేదు.

మరుని విల్లు నిరంతరంగా పుష్పబాణాలు కురిపిస్తోంది –

నవదంపతులు సీతారాముల మీద.

రాముడి ఒళ్ళో సీత ఒదిగి వుంది.

"మైథిలీ!" రాముడి గొంతులోంచి ఆ పిలుపు ఆకాశపు సుదూర తీరాలలో ఎక్కడో మ్రోగిన వీణానాదం మధురంగా, మందంగా తన చెవులకి సోకినట్లయింది సీతకి.

"ఊఁ" అన్నది కళ్ళు తెరవకుండానే.

"ఈ వెన్నెల రాత్రి అందాన్ని చూసి ఆనందించక అలా కళ్ళు మూసుకుని ఏమిటి ఆలోచిస్తున్నావు దేవీ?" – రాముడి చేతివేళ్ళు సీత పెదవుల మీద కదులుతున్నాయి.

సీత చెయ్యి ఆ వేళ్ళని తన వేళ్ళలోకి తీసుకుంది.

"మీరు చూస్తుంటే నేను చూస్తున్నట్లేగా" – సీత పెదవుల మీద కనిపించీ

కనిపించనట్టు చిరునవ్వు నిలిచింది. ఆమె బుగ్గల మీద సొట్టలు పడ్డాయి.

"అదెలా?" – రాముడు, ఆ చెక్కిళ్ళ మీద నుండి దృష్టి మరల్చకుండా అన్నాడు.

"మీరు నేనే కనుక, నేను మీరే కనుక" – రాముడి నడుం చుట్టూ వున్న సీత చెయ్యి మరింత పెనవేసుకుంది.

సీత వంక రాముడు చూస్తూనే వున్నాడు.

సీత కళ్లు మూసుకునే వుంది.

ఆమె తల రాముడి భుజం మీద ఉంది. ఒక చెయ్యి రాముడి నడుం చుట్టూ వుంది. మరో చెయ్యి రాముడి చేతిని పట్టుకుంది. సీత రాముడి ఒళ్ళో వుంది.

ఆమె మొహంలో ఎంతో ఆనందం కనిపించింది.

"నీ ముఖంలో ఇంత ఆనందానికి కారణమేమిటి జానకీ?"

"మీ ఒళ్ళో పడుకోవడమేనేమో"

"అదంత ఆనందదాయకమా?"

"నాకయితే – అవును"

"నీ కయినది తక్కిన వారికి కూడా అవుతుందేమో కదా, దేవీ?" అని అన్న తర్వాత అనరానిది అన్నానేమో అన్న భావం రాముడి మొహంలో కనిపించింది. వినరానిదేదో విన్నాననిపించింది సీతకి. ఆ మాటలో ఏదో అపశ్రుతి ధ్వనించింది. రాముడి ఒళ్ళో మరెవరో వున్నట్లనిపించింది. గుండె లయ తప్పింది.

"ఒకవేళ అది ఆనందదాయకమే అయినా – మరెవ్వరికీ దక్కదు దేవీ" అన్నాడు రాముడు.

"నిజంగానా?" సీత నమ్మలేనట్లు కాక నిజంగా తెలుసుకోవాలని అడిగినట్లుంది.

"దేవీ! ఆడిన మాట తప్పడం మా వంశంలోనే లేదు. నేనన్న మాటకు తిరుగు లేదు. నేను విలువిద్య నేర్చుకునే కాలం నుండి ఒక్క బాణమేనన్న ఖ్యాతి వుంది నాకు. అలాగే నాకు ఒకే భార్య అన్న పేరు కూడా కలుగుతుంది. నేను మరో వివాహం చేసుకోను"

సీతకు ఆ మాటలు –

వేల తారకలు మెరిసినట్లనిపించింది.

లక్షల మల్లెలు కురిసినట్లనిపించింది.

కోటి జాజులు విరిసినట్లనిపించింది.

ఈ లోకంలో తామిద్దరూ తప్ప మరెవ్వరూ లేనట్లు, అసలీ లోకం తమ కోసమే వున్నట్లనిపించింది. ఆమె మొహంలో అంతకు ముందున్న ఆనందం ఇంకా

అధికమయినట్లనిపించింది రామునికి.

❁ ❁ ❁

దశరథుడు ఆ రోజుకి సభ చాలించి స్నానాదులు ముగించి కౌసల్య దగ్గర కూర్చుని కుటుంబ విషయాలు ముచ్చటిస్తుంటే రాముడి పెళ్ళి విషయం ప్రస్తావన వచ్చింది.

"రాముడికి తమ కుమార్తెల నిచ్చి పెళ్ళి చేస్తామని చాలామంది రాజులు ముందుకు వస్తున్నారు" – దశరథుడు అన్నాడు.

"కౌసల్యలే కాకుండా కైకేయిలు కూడా కావాలి రాజులకు, రాజకుమారులకు" – కౌసల్య గొంతులో అసూయ లేదు, హాస్యం ఉంది.

"ఎంతమంది వుంటే మాత్రం ఏముంది – పట్టమహిషి పట్టమహిషే" అన్నాడు దశరథుడు.

"ఆ గౌరవం జానకికి ఎలాగూ వుంది. అంతేకాక రాముడి సంపూర్ణ ప్రేమానురాగాలు కూడా ఆమెకు దక్కుతాయేమో. రాముడు మరో వివాహం చేసుకోనంటున్నాడన్న వార్త విన్నాను నేను"

'ఈ వార్త నాదాకా రాలేదే' అని అంటూనే దశరథుడు పక్క నున్న గంటను మ్రోగించాడు.

ప్రతీహారి లోపలికి వచ్చి నిలిచాడు.

"దాశరథిని మేము రమ్మంటున్నామని వెంటనే తీసుకురా."

ప్రతీహారి వంగి నమస్కరించి నిష్క్రమించాడు.

దశరథుడికి కొడుకులు నలుగురున్నా రాముడే దాశరథిగా అందరికీ తెలుసు.

"బహుభార్యాత్వం క్షత్రియ లక్షణం దేవీ. నీకు తెలియదని కాదు కానీ, నా ముత్తాత దిలీపునికి సుదక్షిణ కాక – మరెందరో భార్యలున్నారుగా. మా తాతగారికి, తండ్రిగారికి భార్యలు తక్కువ కాదు. నా సంగతి నీకు తెలిసినదే. ఈ వంశాచారం ఇంతటితో ఆగిపోరాదు"

"ఈ ఆలోచన రాముడిదో లేక సీత ఏమన్నా కోరుకున్నదో?" అంది కౌసల్య.

"రాముడితో ఈ విషయం తక్షణం మాట్లాడాలి. ఇప్పుడు కాకపోయినా త్వరలో రాముడికి మరో వివాహం అవసరం కావచ్చును"

"అదెలా?"

"దేశాలనేలే రాజులకు వివాహం స్వప్రయోజనాలకే కాక దేశ ప్రయోజనాలకి కూడా అవసరమవుతుంది. ఒక దేశంతో సంధి చేసుకుని సంబంధ బాంధవ్యాలు పెంచుకోవడానికి ఆ అవసరం కలుగుతుంది. ఒక దేశపు రాజు బలవంతుడై, మనమతనితో యుద్ధం చెయ్యడం సముచితం కాదనిపిస్తే ఆ దేశపు రాజకుమార్తెను వివాహం చేసుకోవల్సిన అవసరం రావచ్చును. అలా కాక యుద్ధంలో అవతలి రాజును వోడించినా, ఆ రాజ్యంతో మైత్రీభావం నిలుపుకోవడానికి సంబంధం కలుపుకోవాల్సిన అవసరం కలుగుతుంది. రాముడు నా తర్వాత చాల సంవత్సరాలు రాజ్యం చెయ్యవలసిన వాడు. రాజనీతి చక్కగా తెలిసినవాడు"

"వివాహాలు ధర్మార్థ కామ మోక్షాల కోసం చేసుకుంటారనుకున్నాను. కానీ ఇలా రాజకీయావసరాల కోసం చేసుకుంటారనుకోలేదు."

"రాజనీతి క్షత్రియ ధర్మం"

ఈలోగా ప్రతిహారి వచ్చి రాముడు సీతా సమేతుడై వస్తున్నాడని చెప్పి వెళ్ళాడు.

రాముడు సీతతో ప్రవేశించాడు.

అభివందనాలు చేసి రాముడు దశరథుని పక్కనున్న ఆసనం మీద, సీత కౌసల్య పక్కన కూర్చున్నారు.

"జానకీ! మీ తండ్రిగారింట నీకు జరిగే సకలోపచారాలు ఇక్కడ జరుగుతున్నాయా? ఏమాత్రం లోపం వచ్చినా మీ జనకులు – జనకులు – నన్నంటారు" – దశరథుని కన్నులలో చిరునవ్వు గడ్డంలో మాయమయింది.

"నాకిక్కడ ఏమాత్రం లోపం జరగడం లేదు"

"ఎంతయినా మెట్టినిల్లు పుట్టినిల్లులా వుండదు. కొన్నేళ్ళ వరకు ఆ తేడా

తెలుస్తూంటుంది. అప్పటికి ఈ ఇల్లు నీ ఇల్లవుతుంది. అంతవరకు కొంత బెంగ, బాధ తప్పవు" – కౌసల్య సీతను దగ్గరగా తీసుకుంటూ అంది.

"ఇది స్వానుభవపు మాట కదూ దేవీ" – దశరథుడి గొంతులో హాస్యం వినిపించింది.

"అయితే ఇక్కడో చిక్కున్నది. ఇక ఇల్లాలు పుట్టింటిని మరచి మెట్టినింటిని తన ఇంటిగా తలచుకోవడానికి భర్త ప్రోత్సాహం ముఖ్యం. చాలా మంది భార్యలున్నచోట ఒకరిద్దరికి ఆ ప్రోత్సాహం లభించకపోవచ్చును. అప్పుడా ఇల్లాలికి కష్టంగా ఉండవచ్చును" – ఈ మాటలన్నది దశరథుడే.

"అందుకే ఒక పురుషునికి పలువురు భార్యలు వుండడం సముచితం కాదని నా భావన" అన్నాడు రాముడు.

"నీ మనస్సులోని ఈ భావాన్ని తెలుసుకోవడానికే నేనామాటలన్నది. నీవు వేరొక వివాహం చేసుకోనంటున్నావని మీ అమ్మ అంటున్నది. దానిలోని నిజానిజాలు నేను తెలుసుకోవచ్చునా?" – దశరథుని కంఠం స్థిరంగా వినిపించింది.

"మీరు విన్నది నిజం" – రాముడి కంఠంలో అస్థిరత ఏనాడూ లేదు. విలువిద్య నభ్యసిస్తున్న కాలంలో లక్ష్యం ధ్యేయంగా వున్న కళ్ళు, విల్లును పట్టిన చేతులు, ఏకాగ్రతతో వుండే మనస్సు స్థిరంగా వుండేవి. తండ్రితో రాజకీయ విషయాలు చర్చించినప్పుడయినా, తల్లితో అంతఃపుర విషయాలు ముచ్చటించినప్పుడయినా, తమ్ముళ్ళతో కలిసి విలువిద్యలను గూర్చి ప్రసంగించినప్పుడయినా – పంచేంద్రియాలు ఐక్యం చెంది స్థిరంగా వుండేవి. ఆ స్థిరత్వమే సీతతో మరో వివాహం చేసుకోను అన్నప్పుడు వినిపించింది. అదే స్థిరత్వం ఇప్పుడు రాముడి కంఠంలో వుంది.

"కాని రాజుగా నీకా అవసరం కలుగుతుంది" – దశరథుడు ఆలోచిస్తున్నట్లు అన్నాడు.

"ఆ అవసరమే కలిగితే నేను రాజరికాన్నే వదలుకుంటాను"

"అది క్షత్రియుడిగా నీ ధర్మం కాదు"

"అవును – కాని మానవుడిగా నా ధర్మాన్ని నేను నిర్వర్తించేందుకు నాకు ఏ ధర్మమూ అడ్డురాదు. భార్యాభర్తల మధ్య వుండాల్సిన అనుబంధం నిత్యమైంది కావాలి. పవిత్రమైంది కావాలి. అది వాళ్ళిద్దరూ పంచుకోవాల్సిందే కాని మరెవ్వరికీ పంచి యిచ్చేది కాదు"

"బాబూ – నువ్వు మీ తండ్రిగారి పద్ధతులను ధిక్కరిస్తున్నావు. పితృవాక్య పరిపాలనా దక్షుడవయిన నీకిది తగదు" – కౌసల్య హెచ్చరించింది.

"నేను తండ్రిగారిని ఎదిరించడం లేదు. వారి పద్ధతులను ధిక్కరించడం లేదు. ఇవి మా ముత్తాతల కాలం నుండి వస్తున్న పద్ధతులు. రాజవంశ పద్ధతులను మహారాజులు పాటించడం ఆచారం. మా తండ్రిగారు వాటిని పాటించి ఉండవచ్చును. ఆయనకు వాటి అవసరం కలిగివుండవచ్చును. లేక వారికి ఇష్టం కావచ్చును. కానీ నా విషయం వేరు. సీతతో నేను పంచుకుంటున్న క్షణాలు, భావాలు అవి మా ఇద్దరికే పరిమితం. నాకు సీత, సీతకు నేను – జీవితాంతం ఇంతే. మరో యువతికి స్థానం లేదు. అంతే!"

"నేను నా ముగ్గురి భార్యలతో సుఖంగా లేనా? వారు అందంగా లేరా?" – దశరథుడు క్రోధం లేని గొంతుతో అన్నాడు. ఆయనకి కొడుకంటే వల్లమాలిన ప్రేమ.

కౌసల్య భావాలు వేరుగా వున్నాయి. తక్కిన రాజవంశపు వాళ్లందరూ పెక్కు వివాహాలు చేసుకుంటోంటే తన కొడుకు ఆ పని చెయ్యకపోవడం ఎంతో చిన్నతనంగా అనిపించింది. అయినా తన కొడుకు అత్యున్నతుడన్న భావం ఆ చిన్నతనాన్ని కొంచెం తగ్గించింది.

"నేను సత్యవాక్పరిపాలన దీక్షగా తీసుకొన్నవాణ్ణి. నిజమే చెప్పాల్సి వస్తుంది – అదెంత కష్టం కలిగించినా, నిష్ఠురంగా వినిపించినా. మీరు మా పిన్ని గారయిన కైకేయిని చూసినంత ప్రేమతో తక్కిన ఇద్దరినీ చూస్తున్నారా? పట్టమహిషి అన్న గౌరవాన్ని మా అమ్మగారికి కాక తక్కినవారికి ఇచ్చారా? సుమిత్రమ్మకి చూపేది చిన్నచూపు కాదూ?

"వారి గురించి మీరనుకున్నది నిజం కాకపోవచ్చును. రాజకీయ కారణాలుగా ఎవరు ఎప్పుడు ఎలా ప్రవర్తిస్తారో చెప్పలేం. స్వార్థం అవసరం లేనప్పుడు సవతుల ప్రవర్తన సక్రమంగానే ఉంటుంది. అవసరం వచ్చినప్పుడే కదా అసలు ప్రవర్తన తెలిసేది. ఆ అవసరం త్వరలో రావచ్చునేమో కూడా"

"స్వామీ!" సీత ఆ మాటలు ఆపమన్నట్లు అంది. దశరథుడు సీత వైపు దరహాస వదనంతో చూస్తూ అన్నాడు –

"నువ్వు భయపడకమ్మా, జానకీ! ఇది మాకు కొత్త కాదు. ఒక విషయంలో వాదనకి దిగితే మేమిద్దరం సమానమే. తండ్రినన్న కోపంతో రాముడిని మాట్లాడవద్దని నేననను. కొడుకునన్న భావంతో రాముడు తన మనస్సులోని మాటను చెప్పడానికి సంకోచించడు. ఇద్దరం ఒకరు చెప్పేది ఒకరం వింటాం. విని ఇద్దరం ఒక అభిప్రాయానికి వస్తాం. మా ఇద్దరి మధ్య భేధాభిప్రాయాలు రాకపోవడానికి ఇదే ముఖ్య కారణం."

రాముడు తండ్రికి నమస్కరిస్తూ అన్నాడు.

"తండ్రిగారి దొడ్డ మనస్సే నా ఈ నిస్సంకోచత్వానికి కారణం. వయోవృద్ధులుగా ఆయన నన్నెన్నడూ ఆజ్ఞాపించరు. ఆయన నాకు విధించిన ఆజ్ఞలన్నీ జ్ఞానవృద్ధులుగా విధించినవే. అందుకే నా సత్యవాక్పరిపాలన, పితృవాక్య పరిపాలన – రెండూ అసిధారావ్రతాలే అయినా – నిరాటంకంగా సాగిపోతున్నాయి"

కౌసల్య కొంచెం గర్వంతో అన్నట్లు అంది.

"ముందు ముందు సవతుల మధ్య గొడవలు రావచ్చునన్న నీ మాటలు సత్యం కావచ్చు – పాపము శమించుగాక – రాజ్యాధికార విషయంలో నీ వూహ నిజం కావచ్చు. దానికి నేను కాదనను. కాని తండ్రిగారు మా ముగ్గురినీ సమానంగా చూడరనడం సత్యం కాదు.

దశరథుడు నవ్వాడు.

రాముడు నవ్వుతూ అన్నాడు –

"అమ్మా, నువ్వు, నీ సవతులు తప్పు చెయ్యవచ్చును కానీ, నీ భర్త తప్పు చెయ్యడంటున్నావు. గుర్తించావా?"

దశరథుడు అర్థవంతంగా రాముడి వంక చూసాడు.

రాముడు మళ్ళీ అన్నాడు.

"శృంగార జీవితంలో తండ్రిగారు ముగ్గురినీ సమానంగా చూడ్డం సాధ్యం కాని పని. శృంగారమనేది తనువుకి మాత్రం సంబంధించిన వ్యవహారం కాదని వారు ఒప్పుకుంటారు. ఇది వేశ్యాసంగమం కాదుగా. తనువు, మనస్సు, ఆపైన ఆత్మ – అన్నీ అవతలి వ్యక్తితో ఆయా స్థాయిల్లో కలవాలి. మనస్సు లేని చోట తనువుతో రమించేది రాక్షసం అని నా ఆలోచన. ఏ ఒక్కరి దగ్గరున్నా తక్కినవారి వూహ రాకుండా వుంటుందా?" – రాముడు హఠాత్తుగా చాలించాడు.

కౌసల్య కామాటలు నచ్చినట్లు లేదు. అలాగని పూర్తిగా నచ్చకపోనూ లేదు!

"కాని స్త్రీ చాపల్యం పురుష లక్షణం రామా – ఇవి నా మాటలు కావులే దేవీ – అందుకని పలువురు భార్యలుండడం మంచిదని మంత్రుల అభిప్రాయం. ఒకే భార్యతో వున్న పురుషుని బుద్ధి చలించవచ్చునని, కొత్త కోరికలతో మార్గం తప్పవచ్చునని వాళ్ళంటారు. మహారాజు మనస్సులో అటువంటి కోరికలకి తావుండకూడదట. అందుకే స్నానపానాదులతో, భోజనాలతో, శృంగార జీవితంతో అతడు నిరంతర తృప్తుడయితే రాజ్యానికి అవసరమైన చిక్కు విషయాల గురించి నిశ్చింతగా ఆలోచించ గలడని నా ఊహ" – దశరథుడు చివరి అస్త్రంగా అన్నాడు.

రాముడు నిశ్చలమైన స్వరంతో అన్నాడు – "స్నానపానాదులతో, భోజనాలతో స్త్రీని కలపడం మీ ఔన్నత్యానికి తగని పనేమో. నిరంతర జీవన విధానంలో స్త్రీ పురుషులు సమానులు. శృంగారం ఇద్దరికీ అవసరమే. ఒకరి అవసరం ఒకరికి సమానమే. ఇంక మనోస్థిరత్వం – రాజు కయినా, మంత్రి కయినా, సైనికుడు కయినా, కట్టెలు కొట్టే వాడి కయినా అవసరమే. ఆ స్థిరత్వం బహుభార్యాత్వం వల్లనే వచ్చేది కాదు. అందమైన భార్యలు ఆరు వందలున్నా మరో స్త్రీని చూసి చంచలిత మనస్కులయే వాళ్ళుంటారు. ఆ విషయంలో నాకు భయం లేదు. నా మనస్సు, తక్కిన ఇంద్రియాలు నా బుద్ధికి అధీనాలు"

సీత వంక చూస్తూ, "దేవీ, ఇంక పోదామా?" అని, "మాకు సెలవిప్పించండి" అన్నాడు తండ్రితో.

"నీ ఏకపత్నీవ్రతానికి నేను అడ్డురాను. నీకు శుభమవుతుంది వెళ్ళిరా" అన్నాడు దశరథుడు.

'ఏకపత్నీవ్రతం' అన్నమాట ఎంతో సుమధురమైన గీతంలా వినిపించింది సీతకి.

ఆమె కౌసల్యకి నమస్కరించింది.

రాజమాత సీతను దగ్గరగా తీసుకుని – "రాముడు సకల గుణాభిరాముడు. దానికి తోడు ఇప్పుడాయన అన్నారే, ఏకపత్నీవ్రతం. నువ్వు అదృష్టవంతురాలవు. నీకంతా శుభం కలుగుతుంది" అని దీవించింది.

సీతారాములు వెళ్ళాక దశరథుడు అన్నాడు.

"సమాజావసరాలని బట్టి ఆచారాలు పుడతాయి. వాటిని కొన్నేళ్ళు గుడ్డిగా నమ్ముతారు. అవసరం గురించి ఆలోచించక పాటిస్తారు. ఎవరో మహాపురుషుడు పుట్టి ఈ గుడ్డి నమ్మకం నిరర్థకం అని గుర్తిస్తాడు. ఆ నమ్మకాన్ని కాదంటాడు. అలా అనడానికి చాలా ఆలోచన వుండాలి. ఎంతో ధైర్యం కావాలి. అవి రాముడిలో వున్నాయి. వాడు మన కడుపు పంట అవడం మన అదృష్టం"

దశరథుడి కళ్ళు తడయ్యాయి.

❋ ❋ ❋

ఇది జరిగిన చాలా యేళ్ళకు రాముడు అశ్వమేథయాగం చేశాడు. అతని పక్కన సీత బంగారు బొమ్మై కూర్చుంది.

అడవిలో వున్న సీతకు ఈ విషయం తెలిసింది. రెండు ఆడ లేళ్ళ మధ్య నున్న మగలేడిని చూస్తూ అంది –

"రాముడు సంపూర్ణ మానవుడు. ఇప్పుడు ఏకపత్నీవ్రతంతో దాన్ని నిరూపించాడు. అంతే!" ❋